Ne žensko, ampak družbeno vprašanje

Osmi marec niso samo dišeči šopki, prijetna in lepa darilca, pa veseli trenutki osmomarčevskih praznovanj, navidez tako vseodpuščajoči, a preveč bežni, da bi to tudi lahko zares bili; prav ta 8. marec naj bi bil danes prej nekakšen memento, ki naj bi nam skušal odgovoriti, kako smo v praktičnih prizadevanjih uspeli uresničiti teoretična načela glede novega družbenega položaja žensk in s tem v zvezi preobrazbe družine v naši družbi, kje smo danes na poti resnične enakopravnosti med spoloma... Na ta in še nekatera druga vprašanja nam je skušala odgovoriti naša aktivna družbenopolitična delavka, krajanka Novih Poljan, predsednica mestne konference SZDL Nuša Kerševan.

Tudi njena misel izhaja iz ene temeljnih trditev Vide Tomšič, ki je prav ženskemu vprašanju posvetila veliko svojega dela, in pravi, da socializem niso samo velike in produktivne tovarne, temveč in zlasti, kot še posebej poudarja Nuša Kerševan, družbeni odnosi, novi medčloveški odnosi. In prav na tem mestu ima žensko vprašanje še posebno pomembno mesto.

– Kaj bi lahko povedali o resničnem napredku pri utrjevanju družbenega položaja žensk in pri preseganju zastarelih pogledov na tem področju?

Položaj ženske je danes bistveno drugačen, kot je bil včasih. Vendar pa lahko trdimo, da se ženska resnično vsestransko uveljavlja samo takrat, kadar se lahko uveljavlja enakopravno z moškim, bodisi v strokovnem in delu nasploh, v delegatskem sistemu in družbenopolitičnem življenju. Predvsem moramo danes ženski omogočiti, da se bo lahko poleg strokovnega dela uveljavljala tudi v družbenopolitičnem življenju. Seveda ne gre pri tem za to, da bomo njeno vlogo v družini in pri vzgoji otrok postavili na stranski tir, saj vemo, da je prav neurejena družina velikokrat vzrok za negativne pojave med mladimi. Ponovila bi, kar je že pred leti dejal dr. Jože Potrč in sicer, da je pomembna družbena in obenem politična vloga ženske tudi ob vzgoji otrok. Vendar ob tej pomembni nalogi ne bi smela ostajati sama.

NUŠA KERŠEVAN

– Tu gre torej za usklajevanje delovnih obveznosti doma in na delovnem mestu?

Družbena težnja je, da bil del bremena staršev pri vzgoji otrok prevzele šole in vrtci. Vendar pa je doma še prepogosto prav ženska tista, ki prevzema glavni del skrbi za družino, tako da ji primanjkuje časa za strokovno izpopolnjevanje in družbenopolitično delo. Kot kažejo dejstva, ženske ne odklanjajo dela v delegacijah, težje pa pridobimo ženske za prevzemanje odgovornih družbenopolitičnih funkcij. Ženske se namreč zavedajo, da bodo ob poklicnih in družinskih obveznostih le težko izpolnjeVale še dodatne obveznosti. Iz svojih izkušenj pa bi lahko rekla, da kadar ženska sprejema pomembno funkcijo, jo zelo pogosto sprejme z večjo odgovornostjo kot moški.

Če se vrnem na vprašanje o preseganju tradicionalnih pogledov na položaj in vlogo ženske v družbi, bi lahko rekla, da smo včasih le malo preveč nestrpni. Marsičesa se ne da odpraviti kar čez noč, vsaka korenita sprememba zahteva čas, delo, razumevanje. Na tem mestu bi povedala tudi to, da je razvoj medsebojnih odnosov nasploh, zdi se mi, zelo zavrla potrošniška miselnost, pehanje izključno za osebnim standardom, neuravnoteženost med osebnim in družbenim standardom.

– Se vam ne zdi, da bi ostanke tradicionalnih predstav o ženski najlažje presegli z bolj angažirano vzgojo in izobraževanjem v tej smeri?

Prav gotovo. Predvsem bi morali dati večji poudarek pri vsakem predmetu tako imenovani idejnosti pouka, pa temeljitejši vzgoji in ne samo izobraževanju. Usmerjeno izobraževanje bo morda preseglo nekatere ostanke stare miselnosti, ki so globoko ukoreninjene v zavesti samih žensk. Tu mislim na primer tradicionalno ločevanje na moške in ženske poklice.

Ves najin razgovor bi lahko strnila v eno temeljno misel, ki govori o vsestranskem osvobajanju in uveljavljanju žensk v naši družbi, kar ni le žensko, temveč široko družbeno vprašanje. Ta razvoj pa ni pogojen le z družbenimi spremembami, temveč tesno prepleten z zavestjo nas vseh.

– Ima morda Ljubljana v zvezi z vprašanjem žensk v kakšnem smislu specifičen položaj?

V Ljubljani je med vsemi zaposlenimi skoraj 49% žensk, v občini Center je ta odstotek še višji, to pa je celo v svetovnem merilu zelo visoka številka. Podatki volitev, ki so pred nami, kažejo, da bomo imeli v delegacijah približno 40% žensk, med možnimi kandidati za vodilne delegatske funkcije je odstotek žensk sicer nekoliko nižji, še zmeraj pa višji kot ob volitvah leta 1978. V občini Ljubljana Center pa je ob teh volitvah iz zbirnega poročila o evidentiranih delegatih v SIS in DPS ter evidentiranih za vodilne funkcije razmerje med moškimi in ženskami približno 50:50. To je že sam po sebi dovolj zgovoren podatek.

VILJANA LUKAS

Koki Gosalia:

Razpeta med dve domovini

»Veste, kaj bom povedala: ve, Slovenke sploh ne potrebujete osmega marca, ker ste že tako enakopravne, pač pa ta duh izvoziti v Indijo,« je pol za šalo pol zares rekla Koki Gosalia, Indijka, ki jo pogosto srečujemo v mestu, saj dela v eni od trgovin Intershopa in je takorekoč naša stara znanka

Dvanajsto leto je poteklo, odkar je prišla za možem iz daljnega Bombaya in se tako privadila našemu načinu življenja, da je že začela misliti po naše. To njenemu soprogu ne gre v račun, kajti sem se je že pred dvema letoma odločil zapustiti Slovenijo in vrnil se je v svoj rojstni kraj, od koder se potem vsako leto vrača na obisk k ženi in hčerki Niši.

»Meni veliko pomeni delo, ki ga imam v trgovini, všeč mi je samostojnost, svoboda, ko se lahko popeljem, kamor hočem, zlasti rada grem s hčerko v naravo,« je branila svojo odločitev, ko sva se pogovarjali ob čaju, seveda, v njenem stanovanju in jo je petletna Niša-Vesna vseskozi hodila kaj spraševat.

»To ne pomeni, da se lepega dne le ne bom odlepila od Ljubljane in se podala nazaj v Indijo, ki jo včasih tudi pogrešam,« je dejala in se široko nasmejala.

»A ko bom tam, se mi bo tožilo po vsem, kar imam tukaj. V službo gotovo ne bom šla, saj tam ženske v glavnem ne delajo, razen tistih iz revnejših slojev. Morda bo mož odprl kako predstavništvo in bom njemu pomagala, sicer pa me čaka običajna usoda indijskih žensk, ki se plete okrog domačega ognjišča in ožjega sorodstva.«

»Seveda pa ima takšno življenje tudi svoje svetle strani,« je nadaljevala, »ker ženske, zlasti iz bolje situiranih družin, niso preobremenjene in vso skrb lahko posvečajo otrokom in možu.«

Moški, ki so zaposleni, delajo ves dan in zvečer si želijo prijetne in obilne večerje v krogu svojih. Zato je tudi hrana pestra, sestavljena iz več jedi in vsak dan sveža, ker gredo ženske obvezno vsak dan na tržnico.

»Vaše ženske so zares preobremenjene, to se mi je zlasti na začetku zdelo skorajda kruto,« je zapela v svoji simpatični slovenščini. »Dolgo je trajalo, da sem dojela vaš način življenja.«

– Kako so vas ljudje sprejeli?

»Ah, prav prisrčni znajo biti. Nisem še imela težav, razen morda sem ter tja v Tivoliju, ko so me nekateri moški iz drugih krajev Jugoslavije ogovarjali z Romko in niso se vedli ravno prijazno do mene. Zanimivo je, da marsikdo misli, da sem Romka, ne Indijka. Vendar moram reči, da me veliko ljudi pozna iz trgovine in ni potrebe, da bi se pritoževala.«

Zanimivo je, da je pritegnila za seboj tudi brata, ki študira na strojni fakulteti v Ljubljani, tako kot je bil študiral njen mož. Tako ima vsaj nekoga od sorodstva v bližini. A dolgčas jima s hčerkico ni, ker gresta radi na obiske k prijateljem in v naravo.

KOKI GOSALIA

– Kako vam je všeč Ljubljana?

»Rada jo imam. To je moj drugi dom. Če se vrnem s kakega potovanja, mi ob pogledu na prve obrise Ljubljane vzdrhti srce. Če me kaj spravlja v slabo voljo, je edinole to, da Ljubljana ni več tako čista, kot je bila pred desetimi, dvanajstimi leti.«

Prijetno je kramljati s Koki Gosalio, razpeto med dvema domovinama. Hkrati bi bila rada ob možu v Indiji in hkrati bi bila rada v Ljubljani, kjer je tudi mraz in megla ne motita.

»Kaže, da človek ne more imeti vsega, kar si želi,« je filozofsko zaključila svoje misli o domovini, o sreči, življenju, ki ga živi. Moram dodati, da jo bomo pogrešali, ko bo nekoč odšla; trgovina z indijskimi predmeti in predmeti iz drugih azijskih dežel bi bila brez Koki Gosalie kar nekako osiromašena.

Francoise Cancel:

V korak z mestom, kjer živi

»Veselim se vsake restavratorske poteze, ki je je deležno staro mestno jedro, kakor da bi bila Ljubljana moje mesto in ne bi bila tu le začasno,« je med drugim dejala o našem mestu Francoise Cancel, lektorica za francoski jezik za nejezikoslovce na filozofski fakulteti v Ljubljani.

Doma je iz Lorraine, v Ljubljano pa jo je pripeljal mož, direktor francoskega kulturnega centra. To je ženska, ki se kot veternica obrača po vetru, ki veje v določeni deželi. Z možem namreč že vrsto let menjavata svoje delovno mesto po Evropi. Nazadnje sta bila v Skopju, ki ji je tudi priraslo k srcu zaradi svoje pestrosti, folklore, ljudi.

»Medtem ko je Skopje za naju dišalo po Orientu, je Ljubljana podobna srednjeevropskim mestom, zlasti po arhitekturi,« je nadaljevala z opisovanjem Ljubljane v barvah, s kakršnimi je naše mesto sama pobarvala.

Zaljubljena je v našo tržnico, v Ljubljanico in vso to gotskobaročno podobo mesta okrog nje. Na vprašanje, kaj jo vendarle moti, je nekoliko pomislila in izstrelila: »Zrak, kadar je onesnažen, a k sreči je okolica zelena in če hočeš, si takojci iz megle na soncu.«

– Vas je kaj posebej osupnilo?

»To, da je ob nedeljah vse zaprto, zlasti restavracije, da mesto izumre.«

Na to sta se zakonca že privadila in tudi sama hodita ob nedeljah na izlete. Posebej pa jima je všeč, da je kulturno življenje v Ljubljani naravnost bogato.

»Škoda, da ne razumeva jezika, razen, seveda, najnujnejših izrazov, sicer bi rada obiskovala tudi vaša gledališča,« je še navrgla zgovorna Francozinja, ki zna toliko slovenščine, da si lahko kaj kupi, kaj naroči v restavraciji in da se ne more izgubiti.

»Sicer pa je v Ljubljani neverjetno veliko ljudi, ki govorijo več jezikov in ste pravi poligloti,« je dodala, saj sama govori tudi nemško.

– Kakšno se vam zdi življenje pri nas?

»Dobro živite, moram reči, in kar je posebej pohvalno, vaše ženske so resnično enakopravne. Vse delajo in tako so veliko prispevale k razvoju vaše dežele. Presenetilo me je, ko sem se pogovarjala s študentkami in ni je bilo take, ki ne bi mislila najprej na poklic in šele nato na družino.«

FRANCOISE CANCEL

– Je pri Francozinjah drugače?

»Da, ker je tudi sistem drugačen. Naše ženske se še vedno borijo za osnovno postavko enakopravnosti, da bi za enako delo dobivale enako plačilo. Tudi porodniški dopust je pri nas sila kratek v primerjavi z vašim, da ne govorim o vrtcih in drugem.«

Vse kaže, da se je naša znanka Francoise Cancel že dodobra spoznala z našimi razmerami in ko sva se še naprej menili o odnosih med ljudmi, je še pristavila: »Res pa ne vem, kako daleč je enakopravnost spolov segla v domove, kako je razdeljeno delo v družini. Poznam le nekaj mladih parov in ugotavljam, da moški jemljejo to enakopravnost zares tudi med štirimi stenami.«

Kako je pri njej doma, ni izdala, le zasmejala se je s svojim sproščenim in prikupnim smehom.